

PREZES URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

DELEGATURA URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW W BYDGOSZCZY

85-097 Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 34
Tel. (0-52) 345-56-44, Fax (0-52) 345-56-17, Tel. Centrala (0-52) 3254-100
E-mail: bydgoszcz@uokik.gov.pl

Bydgoszcz, dn. 21.06.2002

Znak: RBG-500-S-08/W/01/AB/2666

wg rozdzielnika

Decyzja Nr RBG 19/2002

- I. Na podstawie art. 104 KPA oraz art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2000 r. Nr 122, poz. 1319 zwana dalej ustawą) w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po otrzymaniu odwołania od jego decyzji, które wniosła Spółdzielnia Mieszkaniowa „Południe” we Włocławku, **uchyla się w całości decyzję nr 38/2001 z dnia 25.09.2001 r.** wydaną w sprawie znak RBG-500-S-10/99/MT wszczętej na wniosek Spółdzielni Mieszkaniowej „Południe” we Włocławku przeciwko Miejskiemu Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. we Włocławku.

- II. Na podstawie art. 104 KPA i art. 9 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 1 i pkt 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w sprawie wszczętej na wniosek Spółdzielni Mieszkaniowej „Południe” we Włocławku przeciwko Miejskiemu Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. we Włocławku, **uznaje się za ograniczającą konkurencję praktykę uczestnika polegającą na:**

narzucaniu wnioskodawcy nieuczciwej ceny zakupu energii ciepłej, poprzez stosowanie – w okresie przed wprowadzeniem taryfy dla ciepła zatwierdzonej decyzją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z dnia 14.02.2000 r. – jednolitej stawki opłat za energię ciepłą wobec odbiorców, którzy eksploatują węzły ciepłne na własny koszt (należy do nich wnioskodawca) oraz wobec pozostałych odbiorców, którzy odbierają energię za pośrednictwem węzłów ciepłych eksploatowanych na koszt uczestnika **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

- III. Na podstawie art. 104 KPA i art. 9 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w sprawie wszczętej na wniosek Spółdzielni Mieszkaniowej „Południe” we Włocławku przeciwko Miejskiemu Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. we Włocławku, **uznaje się za ograniczającą konkurencję praktykę uczestnika polegającą na:**

narzucaniu wnioskodawcy uciążliwych i przynoszących uczestnikowi nieuzasadnione korzyści warunków umowy nr 1/94 z dnia 20.07.1994 r. w sprawie refundacji kosztów eksploatacji węzłów cieplnych, poprzez jej jednostronne rozwiązanie bez jednoczesnego zaliczenia wnioskodawcy w obowiązującej stronie umowy sprzedaży energii cieplnej do grupy odbiorców, którzy eksploatując węzły ciepłe na własny koszt, uiszczają z tego tytułu niższe opłaty za przesył energii cieplnej **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

Uzasadnienie

Wnioskiem z dnia 7.06.1999 r. Spółdzielnia Mieszkaniowa „Południe” we Włocławku (zwana dalej wnioskodawcą, bądź Spółdzielnią) wystąpiła do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej Prezesem Urzędu, bądź organem antymonopolowym) o stwierdzenie stosowania przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej sp. z o.o. we Włocławku (zwane dalej uczestnikiem, bądź Przedsiębiorstwem) praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku dostarczania energii cieplnej Miasta Włocławka, poprzez:

1. odmowę ponoszenia kosztów eksploatacji i modernizacji węzłów cieplnych zlokalizowanych w budynkach mieszkalnych wnioskodawcy, których koszty utrzymania ponosi Spółdzielnia z jednoczesną odmową zastosowania obniżonych stawek opłat za dostarczaną energię cieplną;
2. złożenie oświadczenia o rozwiązaniu umowy nr 1/94 z dnia 20.07.1994 r. w sprawie refundacji kosztów eksploatacji węzłów cieplnych (zwana dalej umową o refundację).

Wnioskodawca uzasadnił swoje wystąpienie powołując się na fakt zerwania przez uczestnika łączącej strony umowy o refundację. Na podstawie tej umowy stosowany był procentowy upust od ogólnej należności za sprzedaż energii cieplnej do zasobów Spółdzielni. W dniu 2.11.1998 r. uczestnik wypowiedział umowę powołując się na fakt wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 10.04.1997 r. Prawo energetyczne i jej przepisów wykonawczych oraz na wiążącą się z tym konieczność opracowania nowej taryfy dla ciepła. Do chwili wystąpienia z wnioskiem uczestnik nie opracował nowej taryfy, która zawierałaby zróżnicowane stawki opłat z uwzględnieniem faktu eksploatacji węzłów cieplnych przez część odbiorców, wobec czego zdaniem wnioskodawcy, uczestnik sprzedaje towar (energię cieplną) w sposób powodujący uprzywilejowanie podmiotów, które obsługi węzłów nie prowadzą. Uzyskuje też nieuzasadnione korzyści finansowe, gdyż zaprzestając refundowania Spółdzielni wydatków związanych z utrzymaniem węzłów cieplnych zachował stawki opłat, w które zostały wkalkulowane te wydatki. W ocenie wnioskodawcy umowa o refundację nie zezwalała na jej definitywne rozwiązanie, wobec czego dokonane przez uczestnika wypowiedzenie jest bezskuteczne. Wnioskodawca podniósł, że uczestnik jest monopolistą naturalnym, a Spółdzielnia nie ma możliwości korzystania z usług innego dostawcy ciepła.

W odpowiedzi uczestnik wniósł o odmowę wszczęcia postępowania i ewentualnie o odmowę stwierdzenia praktyk monopolistycznych. Stwierdził przy tym, że nie jest przedsiębiorstwem zajmującym pozycję monopolistyczną w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy o

przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (ustawa o p.p.m.), a zatem chybiony jest zarzut naruszenia art. 7 ust. 1 pkt 3 tej ustawy (cena nadmiernie wygórowana). Jeśli chodzi o zarzut dyskryminowania wnioskodawcy na tle innych odbiorców energii cieplnej (art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy o p.p.m.), to zdaniem uczestnika nie może być mowy o uprzywilejowaniu innych podmiotów, skoro ustalone w taryfie stawki za dostawę energii były i są jednakowe dla wszystkich odbiorców. Zarzut narzucania uciążliwych warunków umów (art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy o p.p.m.) również jest bezpodstawny, gdyż nie można o nich mówić skoro wnioskodawca sam podnosi, że wypowiedzenie umowy o refundację było bezskuteczne i jeśli dokonuje potrąceń na podstawie tej umowy.

W dalszych pismach procesowych oraz na rozprawach administracyjnych, które zostały przeprowadzone w dniach 8.11.1999 r. i 18.05.2000 r. strony podtrzymywały swoje stanowisko, przy czym wnioskodawca sprecyzował, iż istotą zarzutów przeciwko uczestnikowi jest stosownie tych samych stawek taryfowych mimo zróżnicowania zakresu świadczonych usług i ponoszonych kosztów przy dostawie ciepła na rzecz poszczególnych odbiorców, do czasu wejścia w życie nowej taryfy dla ciepła (do 30.06.2000 r.).

Wnioskodawca wskazał, że odbiorcami uprzywilejowanymi praktyką uczestnika są Administracja Budynków Komunalnych oraz częściowo Włocławska Spółdzielnia Mieszkaniowa gdzie uczestnik eksploatuje odpowiednio 54 i 48 węzły. Koszty ich eksploatacji mimo, iż dotyczą jedynie części odbiorców, rozkładane są na wszystkich w jednakowych stawkach opłat.

Zdaniem uczestnika nie eksploatował on węzłów ciepłych stanowiących element majątku odbiorców, a prowadził jedynie obsługę własnego majątku zlokalizowanego w obiektach należących do odbiorców, co nie upoważniało go do stosowania odmiennych cen dla tych podmiotów zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 19.03.1998 r. w sprawie ustalenia taryf dla ciepła (Dz.U. z 1998 r. Nr 38, poz. 220). Możliwość stosowania zróżnicowanych cen ciepła, w ocenie uczestnika otworzyła się dopiero z chwilą zatwierdzenia przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nowej taryfy dla ciepła. Ponadto, uczestnik zakwestionował fakt zajmowania pozycji monopolistycznej na rynku dystrybucji ciepła we Włocławku. Wskazał, iż dostawcą ciepła są również Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zazamcze”, Przedsiębiorstwo Przemysłu Betonów oraz Zakłady Azotowe „ANWIL” S.A. (wszystkie z siedzibą we Włocławku).

Uczestnik poinformował, iż łączyła go z Włocławską Spółdzielnią Mieszkaniową analogiczna umowa o refundacji, która została rozwiązana w takim samym w trybie i terminie jak w przypadku wnioskodawcy. Wyjaśnił, iż eksploatuje węzły ciepłe będące jego własnością, jak również należące do innych podmiotów. W przypadku, gdy węzeł jest własnością innego podmiotu, uczestnik niezależnie od opłat za ciepło stosuje dodatkowe opłaty zgodnie z zawartymi umowami o eksploatację, co powoduje ponoszenie przez tego typu odbiorców (przykładem PKP Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Bydgoszczy) większych opłat jednostkowych związanych z zaopatrzeniem w ciepło.

W kwestii udziału uczestnika w rynku, wnioskodawca oświadczył, iż z jego własnej oceny wynika, iż uczestnik ma udział w rynku sprzedaży energii cieplnej na poziomie 70-80%, a pozostali dostawcy pozostają poza siecią uczestnika, za pośrednictwem której Spółdzielnia zaopatruje się w ciepło i nie są konkurencyjnymi wobec uczestnika dostawcami energii cieplnej dla Spółdzielni. Wnioskodawca podniósł, iż z rozporządzenia z dnia 19.03.1998 r. w sprawie ustalania taryf dla ciepła nie wynikał zakaz stosowania upustów cenowych, w razie gdy część urządzeń sieci dostawcy pozostaje w eksploatacji odbiorcy, natomiast zarówno rozporządzenie z dnia 6.10.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie ciepłem, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach (Dz.U. z 1998 r. Nr 132, poz. 867 zwane dalej rozporządzeniem taryfowym), jak i ustawa z dnia 10.04.1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. z

1997 r. Nr 54, poz. 348) zakazywały subsydiowania skrośnego (pokrywania kosztów dotyczących jednej grupy odbiorców przychodami od innej grupy odbiorców). Zdaniem wnioskodawcy, pobierając takie same ceny, bez względu na fakt ponoszenia przez Spółdzielnię części kosztów dostawy i dystrybucji, uczestnik naruszył art. 45 ust. 1 i ust. 2 ustawy prawo energetyczne oraz §2 pkt 16 i 17, §3 pkt 3, §5 ust. 2 i §11 ust. 3 rozporządzenia.

W piśmie z dnia 17.11.1999 r. wnioskodawca wskazał, że w trakcie negocjacji ceny dostawy ciepła w 1994 r. Spółdzielnia uzależniła zaakceptowanie pełnych stawek taryfowych od formalnego przejęcia węzłów cieplnych stanowiących element sieci uczestnika na jego majątek i utrzymanie. Uczestnik odmówił przejęcia węzłów i wystąpił z propozycją umowy o refundację kosztów obsługi węzłów. W tych okolicznościach wnioskodawca zaakceptował stawki taryfowe z jednoczesnym podpisaniem umowy o refundację. Fakt ten oraz oświadczenia uczestnika kierowane do Spółdzielni (w pismach z dnia 18.06.1996 r. i 15.05.1998 r.) świadczą o tym, że umowa o refundację była ściśle powiązana z obustronnymi uzgodnieniami co do opłat za dostawę ciepła. Rozwiązując umowę i nie oferując jednoczesnego zawarcia umowy o dostawę ciepła z rozliczeniem w oparciu o zróżnicowane stawki opłat, uczestnik zdaniem wnioskodawcy dopuścił się niedozwolonej praktyki anty-konkurencyjnej. Do pisma wnioskodawca załączył fragment „Eksperytyzy w sprawie wykorzystania istniejących i potencjalnych źródeł ciepła dla systemu ciepłowniczego miasta Włocławka” (będącego z posiadaniu Urzędu Miasta), z którego wynika, iż miasto jest wyraźnie podzielone na cztery obszary zasilania w ciepło. Największy obszar obejmujący ok. 50% infrastruktury miasta i ok. 55% populacji miejskiej jest zasilany przez uczestnika za pośrednictwem miejskiej sieci ciepłowniczej. Naturalnymi granicami tego obszaru – obejmującego m.in. zasób mieszkaniowy wnioskodawcy – jest rzeka Wisła, kompleks leśny oraz rzeka Zgłowiączka.

W piśmie z dnia 21.12.1999 r. uczestnik oświadczył, że zdecydowana większość odbiorców ciepła sprzedawanego przez Przedsiębiorstwo, tak jak wnioskodawca, posiada i eksploatuje węzły cieplne na własny koszt i rozliczana jest według takiej samej taryfy opłat jak wnioskodawca. Ponadto, zdaniem uczestnika umowa o refundację kosztów w swej treści nie zawiera żadnego zapisu o akceptacji taryfy pod warunkiem obowiązywania umowy o refundację. Natomiast w piśmie z dnia 29.02.2000 r. stwierdził, iż rozporządzenie taryfowe precyzuje zasady konstruowania i przedstawienia do zatwierdzenia przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nowych taryf dla ciepła i dopiero w tej taryfie uczestnik powinien zastosować ceny i stawki opłat z uwzględnieniem podziału odbiorców na grupy. Oświadczył również, że obniżając ceny dla wnioskodawcy byłby zmuszony – aby nie ponieść straty – podnieść stawki opłat dla części odbiorców, czego na bazie rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19.03.1998 r. nie wolno było robić.

Podczas Rozprawy administracyjnej w dniu 18.05.2000 r. uczestnik poinformował, iż zgodnie z nową taryfą dla ciepła (która weszła w życie w dniu 8.03.2000 r., a wobec wnioskodawcy w dniu 1.07.2000 r.) wnioskodawca został zaliczony do grupy odbiorców C-2, czyli takich, którzy eksploatują węzły cieplne stanowiące ich własność. Wnioskodawca nie kwestionował zaliczenia go do tej kategorii.

W piśmie z dnia 7.02.2001 r. wnioskodawca podniósł, że praktyka uczestnika miała szeroki zasięg, a jedynie większe podmioty takie jak on oraz Włocławska Spółdzielnia Mieszkaniowa miały odpowiednią orientację i dla częściowego zrekompensowania zawyżonych stawek zawarły umowy o refundację kosztów obsługi węzłów cieplnych. Wnioskodawca oświadczył, iż stan własności węzłów cieplnych wynika z ustalonego rozdziału majątkowego z pozostawieniem węzłów po stronie majątkowej odbiorcy zgodnie z umową stron z 12.07.2000 r. Natomiast pismem z dnia 19.03.2001 r. wyjaśnił, iż przedłożone przez uczestnika dokumenty stanowiące załączniki do wniosku o zatwierdzenie taryfy dla

ciepła są dowodem na stosowanie praktyki subsydiowania skrośnego. Zdaniem wnioskodawcy z tabel wynika wprost, że poniesione przez uczestnika w okresie od 1.10.1998 r. do 30.09.1999 r. uzasadnione koszty w zakresie węzłów cieplnych dla wnioskodawcy (i innych odbiorców zaliczonych do grupy C2) wyniosły 0 zł.

Do pisma z dnia 17.09.2001 r. wnioskodawca załączył opinię biegłego rewidenta (dane osobowe) dotyczącą zasadności żądania od uczestnika kwoty 399.745,94 zł tytułem refundacji kosztów utrzymania węzłów cieplnych przez Spółdzielnię w okresie od 1.03.1999 r. do dnia 30.06.2000 r. W ocenie biegłego uczestnik stosował wobec wnioskodawcy zawyżone ceny sprzedaży w porównaniu do pozostałych odbiorców ciepła i osiągnął korzyść majątkową w wysokości 398.457,27 zł, a ponadto, ustalenie błędnych stawek dla wnioskodawcy spowodowało, że finansował on dostawy ciepła dla pozostałych odbiorców.

W dniu 25.09.2001 r. Prezes Urzędu wydał decyzję nr 38/2001, którą z uwagi na ujawniony w trakcie postępowania antymonopolowego brak przesłanki jego prowadzenia – interesu publicznego (art. 1 ust. 1 ustawy) umorzył postępowanie antymonopolowe. Uznał, iż biorąc pod uwagę żądanie wnioskodawcy zgłoszone we wniosku o wszczęcie postępowania oraz podtrzymywane w dalszych pismach, dotyczące stwierdzenia stosowania przez uczestnika praktyki monopolistycznej, polegającej na nadużyciu pozycji dominującej poprzez:

1. odmowę ponoszenia kosztów eksploatacji i modernizacji węzłów cieplnych zlokalizowanych w budynkach mieszkalnych, których koszty utrzymania ponosi wnioskodawca, bez zastosowania obniżonej stawki opłaty za dostawę ciepła;
2. złożenie oświadczenia o rozwiązaniu umowy nr 1/94 r. z dnia 20.07.1994 r. w sprawie refundacji kosztów eksploatacji węzłów cieplnych

i mając na uwadze wykładnię przepisów prawa antymonopolowego dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29.05.2001 r. wydanym w sprawie sygn. akt: I CKN 1217/98 oraz Sąd Antymonopolowy m.in. w wyrokach: z dnia 6.06.2001 r. sygn. akt: XVII Ama 78/00, z dnia 4.07.2001 r. sygn. akt XVII Ama 100/00 i z dnia 4.07.2001 r. sygn. akt XVII Ama 108/00, istotą podniesionego problemu są wzajemne rozliczenia finansowe wnioskodawcy i uczestnika mające charakter sporu cywilno-prawnego, dla którego właściwą drogą jest droga postępowania przed sądem powszechnym.

Pismem z dnia 5.10.2001 r. Spółdzielnia wniosła odwołanie od decyzji jak wyżej wskazując jako podstawę m.in. błędne przyjęcie przez organ antymonopolowy nie istnienia przesłanki interesu publicznego (art. 1 ustawy) warunkującej merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy. Zdaniem Spółdzielni, uwzględniając materiał dowodowy zebrany w sprawie, należało przyjąć, iż sprawa ma szerszy zasięg. Dotyczy bowiem grupy odbiorców, którzy samodzielnie eksploatują węzły cieplne nie uzyskując z tego tytułu bonifikaty w cenie za zakupioną od MPEC energię ciepłą. Zdaniem wnioskodawcy w uprzywilejowanej pozycji znajdowali się odbiorcy, na rzecz których MPEC eksploatował węzły na własny koszt. Jako dowód dla wykazania prawdziwości swoich twierdzeń Spółdzielnia wskazała na pismo uczestnika z dnia 29.02.2001 r. (w aktach sprawy), w którym cyt.: „MPEC przyznał..., że we własnym zakresie eksploatuje węzły 45 odbiorców, co stanowi 60% mocy zamówionej, na 397 odbiorców ogółem”.

Prezes Urzędu uznając, iż odwołanie zasługuje w części – o której mowa powyżej – na wyjaśnienie, postanowił na podstawie art. 78 ust. 5 ustawy – nie przekazując odwołania wraz z aktami sprawy do Sądu Antymonopolowego – przeprowadzić dodatkowe czynności zmierzające do wyjaśnienia zarzutów podniesionych w odwołaniu. Strony zostały poinformowane o powyższym pismem z dnia 10.12.2001 r.

Skutkiem przeprowadzenia czynności dodatkowych było uzupełnienie prowadzonego postępowania antymonopolowego poprzez ustalenie sytuacji innych podmiotów, które podobnie jak wnioskodawca eksploatują węzły ciepłne na własny koszt.

Pismem z dnia 2.01.2002 r. uczestnik udzielił informacji, iż w spornym okresie węzły ciepłne eksploatowało ok. 50 odbiorców ciepła. Odbiorcy ci nie korzystali z żadnych form refundacji ze strony Przedsiębiorstwa, a w nowej taryfie zatwierdzonej decyzją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z dnia 14.02.2000 r. zaliczeni zostali do grupy, dla której stawki opłat za usługi przesyłowe są niższe niż dla odbiorców gdzie węzły ciepłne eksploatuje Przedsiębiorstwo. Uczestnik potwierdził, iż stan prawny i okoliczności faktyczne dotyczące obsługi węzłów ciepłnych i rozliczeń na tym tle pomiędzy odbiorcami ciepła będącymi właścicielami węzłów ciepłnych a Przedsiębiorstwem są analogiczne jak w przypadku relacji pomiędzy uczestnikiem a wnioskodawcą. Ponadto uczestnik oświadczył, iż kryterium własności węzłów ciepłnych nie miało wpływu na wielkość stosowanych cen ciepła.

Z wyjaśnień udzielanych przez innych niż wnioskodawca odbiorców ciepła, których sytuacja według wstępnych ustaleń była analogiczna do sytuacji w jakiej znajdował się wnioskodawca (Wojskowa Agencja Mieszkaniowa, Włocławska Spółdzielnia Mieszkaniowa, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zrzeszeni”, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Ursus”, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Leśna Polana”), wynika, iż w okresie przed 30.06.2000 r. byli oni obciążani przez uczestnika stawką za ciepło w wysokości 28,15 zł/GJ netto (w przypadku opłaty dwuczłonowej odpowiednio 9,94 zł/GJ) i eksploatowali na własny koszt węzły ciepłne. Spółdzielnia Mieszkaniowa „Leśna Polana” poinformowała również, że uczestnik odmówił odpłatnego przejęcia węzłów na własny majątek i do eksploatacji.

Ponowne i wszechstronne rozważenie, czy w niniejszej sprawie mamy do czynienia ze sprawą jednostkową, czy też – jak chce Spółdzielnia – jej sprawa wyraża interes publicznoprawny pozwoliło na wyjaśnienie zarzutu dotyczącego interesu publicznego oraz zamknięcie postępowania w ramach czynności dodatkowych i wydanie niniejszej decyzji merytorycznie rozstrzygającej sprawę.

Na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. we Włocławku jest jednoosobową spółką gminy, której podstawową działalnością jest produkcja, przetwarzanie, przesyłanie i rozdział energii ciepłej. Przedsiębiorstwo posiada dominujący udział w rynku dystrybucji energii ciepłej na terenie Miasta Włocławka (art. 4 pkt 8 i pkt 9 ustawy) oraz pozycję monopolisty naturalnego (sieciowego) wobec wnioskodawcy.

W dniu 20.07.1994 r. pomiędzy uczestnikiem a wnioskodawcą zawarta została wieloletnia umowa nr W/204/89 o dostarczanie energii ciepłej. W umowie (§ 3 pkt 2) ustalono, iż instalacje centralnego ogrzewania i ciepłej wody znajdujące się poza granicą określoną w § 3 pkt 1 stanowią własność odbiorcy i podlegają warunkom eksploatacyjnym określonym przez dostawcę. Rozwiązanie umowy nastąpiło z dniem 11.04.2000 r.

W spornym okresie (od 3.02.1999 do 30.06.2000 r.) część odbiorców eksploatowała węzły na własny koszt, a co do części obowiązki te wykonywał uczestnik – w odniesieniu do całości zasobu mieszkaniowego (np. Administracja Budynków Komunalnych), bądź jego części. W dniu 20.07.1994 r. pomiędzy uczestnikiem a wnioskodawcą zawarta została umowa nr 1/94 w sprawie refundacji kosztów eksploatacji węzłów ciepłnych. Opłatę na rzecz Spółdzielni ustalono w wysokości upustu procentowego – od 2,5% do 3,5% – od ogólnej sprzedaży energii ciepłej do zasobów spółdzielczych. Analogiczną umowę uczestnik zawarł

z Włocławską Spółdzielnią Mieszkaniową. Zasadą było, iż właściciel węzłów prowadził ich eksploatację, przy czym uczestnik w kilku przypadkach prowadził obsługę węzłów należących do odbiorców pobierając z tego tytułu stosowne opłaty.

W dniu 2.11.1998 r. uczestnik wypowiedział umowę nr 1/94 o refundację z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia upływającego z dniem 2.02.1999 r. Jako powód swojej decyzji wskazał pojawienie się nowych przepisów wykonawczych do ustawy Prawo energetyczne i konieczność ustalenia nowych taryf dla ciepła.

Począwszy od dnia 16.11.1998 r. wnioskodawca zwracał się do uczestnika o przedstawienie taryfy opłat zróżnicowanej dla poszczególnych grup odbiorców z uwzględnieniem faktu prowadzenia przez odbiorców eksploatacji węzłów ciepłych oraz instalacji c.o. i c.w.

Notą księgową nr 1/99 z dnia 17.03.1999 r. wnioskodawca obciążył uczestnika kwotą 50.283,90 zł tytułem odszkodowania za bezumowne korzystanie z węzłów ciepłych, a następnie potrącił tę kwotę regulując należność za energię ciepłą za marzec 1999 r.

Pozwem z dnia 27.05.1999 r. uczestnik wystąpił do Sądu Okręgowego w Toruniu o zasądzenie od wnioskodawcy na swoją rzecz kwoty 50.282,90 zł z ustawowymi odsetkami. Wyrokiem z dnia 6.10.1999 r. w sprawie sygn. akt VI GC 332/99 Sąd oddalił powództwo.

W apelacji z dnia 18.11.1999 r. uczestnik zaskarżył przedstawiony wyżej wyrok w całości. Prawomocnym wyrokiem z dnia 26.04.2000 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację uczestnika.

W okresie przed wprowadzeniem taryfy dla ciepła opracowanej pod rządem ustawy Prawo energetyczne uczestnik stosował jednakowe – nie uwzględniające faktu eksploataowania węzłów ciepłych przez odbiorców – stawki opłat w stosunku do wszystkich odbiorców (28,15 zł/GJ netto, a w przypadku opłaty dwuczłonowej 9,94 zł/GJ).

Pismem z dnia 22.07.1999 r. uczestnik wystąpił z wnioskiem o zatwierdzenie nowej taryfy dla ciepła, a po umorzeniu – decyzją z dnia 9.11.1999 r. w sprawie nr OPO-820/106-A/16/99/JP – postępowania o zatwierdzenie taryfy (na wniosek uczestnika), wystąpił ponownie z wnioskiem z dnia 17.01.2000 r. o jej zatwierdzenie. Taryfa została zatwierdzona przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki decyzją z dnia 14.02.2000 r. i opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr 11 z dnia 22.02.2000 r., poz. 67 (weszła w życie w stosunku do wnioskodawcy od dnia 1.07.2000 r.). Taryfa dokonała podziału odbiorców na grupy z uwzględnieniem kryterium własności i eksploatacji węzłów ciepłych. Wnioskodawca został zaliczony do grupy C-2, tj. odbiorców, którzy eksploatują na własny koszt węzły ciepłe stanowiące ich własność.

W dniu 12.07.2000 r., na podstawie taryfy jak wyżej, strony zawarły umowę sprzedaży ciepła nr S.C./1/2000 obowiązującą od dnia 1.07.2000 r.

Uczestnik wystąpił do Sądu Okręgowego w Toruniu z powództwem o zapłatę przez wnioskodawcę kwoty 372.834,19 zł tytułem częściowego potrącenia przez Spółdzielnię 3,5% ceny za dostawę ciepła za sporny okres (sprawa, sygn. akt VI GC 79/01), jak również – na podstawie art. 49 KC w związku z art. 191 KC – z powództwem o wydanie węzłów ciepłych usytuowanych w budynkach wnioskodawcy. W ostatniej sprawie sygn. akt VI GC 766/00 Sąd Okręgowy w Toruniu wyrokiem z dnia 16.03.2001 r. oddalił żądanie uczestnika.

Prezes Urzędu zważył co następuje:

Skutkiem uchylenia decyzji nr 38/2001 z dnia 25.09.2001 r. w trybie samokontroli (art. 78 ust. 4 ustawy) jest jej niebyt prawny. Otwiera to drogę do ponownego rozważenia i rozstrzygnięcia sprawy co do istoty. W jego wyniku, Prezes Urzędu uznając żądanie wszczęcia postępowania antymonopolowego z jakim wystąpiła Spółdzielnia Mieszkaniowa

„Południe” we Włocławku za zasadne, orzekł o stosowaniu przez uczestnika praktyki ograniczającej konkurencję zdefiniowanej w pkt II i pkt III sentencji decyzji.

Wszczęcie postępowania antymonopolowego i dalsze jego prowadzenia zakończone wydaniem niniejszej decyzji uzasadnione jest faktem naruszenia przez uczestnika interesu publicznego, na straży którego zgodnie z ustawą stoi Prezes Urzędu (art. 1 ust. 1 ustawy). Interes publiczny w rozpatrzeniu niniejszej sprawy ustalony został poprzez przyjęcie, iż niedopuszczalne działanie uczestnika dotknęło szerokiego kręgu podmiotów:

1. wnioskodawcy, tj. Spółdzielni Mieszkaniowej „Południe” we Włocławku;
2. Spółdzielni Mieszkaniowej „Ursus” we Włocławku;
3. Spółdzielni Mieszkaniowej „Zrzeszeni” we Włocławku;
4. Spółdzielni Mieszkaniowej „Leśna Polana” we Włocławku;
5. Włocławskiej Spółdzielni Mieszkaniowej we Włocławku;
6. Wojskowej Agencji Mieszkaniowej;
7. i szeregu odbiorców indywidualnych (często innych przedsiębiorców) nie będących zarządcami zasobów mieszkaniowych wymienionych w załączniku do pisma uczestnika z dnia 29.12.2000 r. – tabeli, w której uczestnik wskazał odbiorców, którzy eksploatują węzły na własny koszt,

a tym samym naruszyło warunki konkurencji na rynku dystrybucji energii cieplnej w mieście Włocławek. Precyzyjnie mówiąc, praktyka uczestnika uznana za ograniczającą konkurencję ma charakter eksploatacyjny. Jest ona skutkiem posiadanej przez uczestnika pozycji rynkowej, która pozwala mu na działanie w znacznym zakresie niezależnie od kontrahentów.

Istotnym dla rozstrzygnięcia o istnieniu interesu publicznego w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy jest ustalenie, iż dotyczy on z góry nieokreślonej liczby osób. Organ antymonopolowy stwierdził, iż uczestnik stosował zakwestionowaną w sentencji niniejszej decyzji praktykę wobec wszystkich bez wyjątku odbiorców energii cieplnej, którzy pobierali ją za pośrednictwem węzłów cieplnych eksploatowanych we własnym zakresie. W tej sytuacji każdy podmiot, która wystąpiłby do uczestnika o zawarcie umowy na dostarczanie energii cieplnej za pośrednictwem urządzeń eksploatowanych na własny koszt, zostałby dotknięty praktyką uczestnika. Przesądza to jednoznacznie o naruszeniu przez uczestnika interesu nie tylko jednostki, czy też konkretnej grupy podmiotów, lecz ogółu.

Działanie uczestnika miało również szerszy skutek, gdyż cena ciepła ustalona na podstawie kosztów w części nieuzasadnionych, tj. dotyczących jedynie innych odbiorców, stanowiąc koszt dla przedsiębiorców (w tym również dla wnioskodawcy) wpływała na ograniczenie możliwości ich konkurowania na rynkach, na których wykonywały swoją statutową działalność gospodarczą. W przypadku wnioskodawcy rynkiem konkurencyjnym był rynek lokali mieszkalnych i użytkowych przeznaczonych na wynajem. Prezes Urzędu przyjął w tym miejscu argumentację Spółdzielni (pismo z dnia 15.02.2002 r.), iż nie była ona w stanie zaoferować konkurencyjnych stawek opłat za użytkowanie mieszkań i lokali użytkowych w związku z tym, iż była zmuszona kalkulować w tych stawkach zawyżone (o czym poniżej) stawki za dostawę energii cieplnej.

Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej sp.z.o.o. we Włocławku zajmuje niekwestionowaną pozycję dominującą (monopol sieciowy) na wyodrębnionym w niniejszej sprawie rynku dystrybucji energii cieplnej na terenie miasta Włocławek. Tym samym spełniona jest ustawowa przesłanka prowadzenia postępowania antymonopolowego zdefiniowana w art. 4 pkt. 9 ustawy i zasadny jest wniosek, iż stosowanie praktyki określonej w sentencji decyzji jest wynikiem posiadanej przez uczestnika pozycji na lokalnym rynku.

Dokonując oceny zarzutów stawianych uczestnikowi – na podstawie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – Prezes Urzędu nie zajmował się kwestią ustalenia, czy uczestnik występuje wobec wnioskodawcy z pozycji monopolistycznej w myśl art. 2 pkt 6 ustawy o p.p.m. (wymóg dla zastosowania art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy o p.p.m. – cena nadmiernie wygórowana). Wobec aktualnego brzmienia ustawy, która z mocy art. 113 zastąpiła poprzednią regulację, poprzestał na stwierdzeniu, iż uczestnik zajmuje pozycję dominującą co było poza sporem, a wynikało bezpośrednio choćby z informacji dostarczonej przez Urząd Miasta we Włocławku, zgodnie z którą udział uczestnika w rynku produkcji i sprzedaży energii cieplnej na terenie miasta wynosi 50% i nie spotyka się on z konkurencją na obszarze swojego działania.

Istotą niniejszej sprawy jest odpowiedź na pytanie, czy fakt, iż odbiorca energii cieplnej, który w okresie przed wejściem w życie taryfy dla ciepła dostosowanej do wymogów prawa energetycznego eksploatował na własny koszt elementy sieci ciepłowniczej (węzły ciepłe) miał prawo domagać się z tego tytułu zastosowania obniżonej stawki opłat za energię cieplną w porównaniu z odbiorcami, którzy nie ponosili kosztów eksploatacji węzłów, bądź ewentualnie innych form refundacji ze strony przedsiębiorstwa energetycznego.

Jedynym argumentem uczestnika uzasadniającym wypowiedzenie umowy o refundację, a podniesionym w dacie wypowiedzenia, było wejście w życie nowych przepisów wykonawczych do ustawy Prawo energetyczne, z których wynikała konieczność ustalenia nowych taryf dla ciepła. Niewątpliwie, rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie ciepłem, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach (na które powołał się uczestnik) określiło szczegółowe zasady kształtowania nowych taryf dla ciepła. Przepisy rozporządzenia nałożyły na dostawców obowiązek ustalenia taryf i obowiązujących w nich stawek opłat dla poszczególnych grup odbiorców w oparciu o uzasadnione koszty prowadzonej działalności gospodarczej, w tym również w zakresie eksploatacji węzłów ciepłych (§5 ust. 1 i ust. 2 w związku z §11 ust. 3 i §10 ust. 1 rozporządzenia). §5 ust. 2 stanowił w tej kwestii wyraźnie, iż *określone w taryfie ceny i stawki opłat różnicuje się dla poszczególnych grup odbiorców odpowiednio do zakresu prowadzonej przez przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej związanej z zaopatrzeniem w ciepło odbiorców i uzasadnionych kosztów ponoszonych z tego tytułu przez przedsiębiorstwo energetyczne*. Zgodnie zaś z §3 przedsiębiorstwo energetyczne ustala taryfę w sposób zapewniający m.in. ochronę odbiorców przed nieuzasadnionym poziomem cen i wyeliminowanie subsydiowania skróśnego definiowanego jako *pokrywanie kosztów dotyczących jednego rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej lub jednej grupy odbiorców przychodami pochodzącymi z innego rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej lub od innej grupy odbiorców* (§2 pkt 17 rozporządzenia). §9 stanowił natomiast podstawę dla dokonania podziału odbiorców na grupy w zależności od:

- 1) źródeł ciepła lub sieci ciepłowniczych, z których dostarczane jest ciepło,
- 2) rodzaju dostarczanego nośnika ciepła i jego parametrów,
- 3) systemu rozliczeń,
- 4) miejsca dostarczania ciepła oraz zakresu niezawodności i ciągłości świadczonych usług przez przedsiębiorstwo energetyczne i ponoszonych z tego tytułu kosztów.

Stosownie do wymogów przedstawionych powyżej, uczestnik konstruując taryfę dla ciepła stanowiącą załącznik do decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z dnia 14.02.2000 r. dokonał podziału odbiorców na grupy m.in. w oparciu o kryterium własności i eksploatacji węzłów ciepłych. W ten sposób zróżnicował opłaty za usługi przesyłowe

stosownie do uzasadnionych kosztów tej sfery działalności, których częścią są koszty eksploatacji węzłów cieplnych. W tej sytuacji oczywistym jest, iż wniosek o wszczęcie postępowania antymonopolowego dotyczy okresu sprzed wejścia w życie w życie nowej taryfy dla ciepła. Potwierdził to wnioskodawca, który wskazał, iż okresem niezgodnej z ustawą o p.p.m. praktyki uczestnika jest okres od dnia 2.02.1999 r. (data rozwiązania umowy o refundację) do dnia 30.06.2000 r. (data wejścia w życie nowej taryfy).

Prezes Urzędu przychylił się do stanowiska wnioskodawcy i uznał, iż omawiane rozporządzenie nie określiło obligatoryjnego dla przedsiębiorstw energetycznych terminu dostosowania taryf do nowych zasad, a jedynie wskazało w §55 ust. 2, iż *dostosowywanie dotychczasowych systemów rozliczeń i taryf... do wymogów i zasad określonych w niniejszym rozporządzeniu następuje w terminie nie dłuższym niż 3 lata od dnia wejścia w życie rozporządzenia* (rozporządzenie weszło w życie w dniu 12.11.1998 r.). Oznacza to, iż do czasu wejścia w życie nowych taryf mogły obowiązywać dotychczasowe zasady rozliczeń pomiędzy dostawcami i odbiorcami energii cieplnej, w tym ewentualne umowy dotyczące odpłatnego eksploataowania elementów sieci. Umowy te straciły swój byt prawny dopiero z chwilą uregulowania w nowych taryfach kwestii stanowiących zakres normowania przedmiotowych umów. Fakt zawarcia tych umów, ich warunki i skutki jakie wywierały na rynku mogły stanowić przedmiot oceny Prezesa Urzędu pod kątem naruszenia przepisów ustawy o p.p.m, a obecnie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Tak więc przeciwnie do twierdzenia uczestnika, z rozporządzenia nie wynikał obwarowany terminem obowiązek dotyczący wypowiedzenia umowy o refundację. Dokonane wypowiedzenie należy w takiej sytuacji uznać za przedwczesne. Skoro uczestnik nie wprowadził nowej taryfy już w dacie wejścia w życie rozporządzenia, a wniosek o jej zatwierdzenie złożył dopiero pismem z dnia 22.07.1999 r., to należy przyjąć, iż stosownie do przepisu, o którym mowa powyżej, postanowił odłożyć dostosowanie wiążącego go z wnioskodawcą systemu rozliczeń na termin późniejszy. Zerwanie wiążącej go z wnioskodawcą umowy, które doprowadziło do faktycznego wzrostu opłat ponoszonych przez Spółdzielnię (o 3,5% – opłata za eksploatację węzłów ustalona była jako procent ogólnej wartości dostawy energii cieplnej) było więc niezasadne, a wejście w życie rozporządzenia taryfowego było jedynie pretekstem dla ukrytej podwyżki opłat. Należy zaznaczyć w tym miejscu, iż strony rozliczały się wzajemnie w drodze kompensaty wzajemnych należności, przy czym nadwyżka będąca w istocie opłatą za dostarczone Spółdzielni ciepło przekazywana była na rachunek uczestnika.

W ocenie Prezesa Urzędu, właściwym uzasadnieniem dla zaprzestania przez uczestnika refundowania wnioskodawcy kosztów eksploatacji węzłów cieplnych mogło być jedynie wejście w życie nowej taryfy zgodnej z ustawą Prawo energetyczne i wydanymi na jej podstawie aktami wykonawczymi (poza oczywistym przypadkiem przejęcia obowiązku eksploatacji przez uczestnika). Do tego czasu umowa mogła być zmieniona jedynie w ten sposób (co do jej wygaśnięcia), iż strony mogły umówić się odnośnie terminu jej rozwiązania, którym powinna być właśnie data wejścia w życie nowej taryfy.

Fakt rozwiązania umowy o refundację, jako dotyczący umownych stosunków łączących strony w zakresie dostawy ciepła i skutkujący naruszeniem interesu wnioskodawcy, a jednocześnie bezpośrednio związany z korzyścią jaką odnosił uczestnik z faktu nie ponoszenia kosztów eksploatacji węzłów cieplnych, pozwolił na zakwalifikowanie samego oświadczenia o rozwiązaniu umowy jako narzuconego przez uczestnika uciążliwego warunku umowy, przynoszącego mu nieuzasadnione korzyści (art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy). Rozwiązanie umowy zostało niewątpliwie narzucone wnioskodawcy w wyniku posiadanej przez uczestnika pozycji dominującej. Wskazuje na to bezpośrednio fakt, iż wnioskodawca nie uznając rozwiązania umowy za skuteczne dokonywał potrąceń kwot, które należałyby mu się stosownie do postanowień umowy o refundację i prowadził/prowadzi w tej sprawie spory z

uczestnikiem (oprócz sporu, który zawisł przed Prezesem Urzędu również spory przed sądem powszechnym, o których mowa powyżej). Pozwala to na domniemanie, iż gdyby wnioskodawca miał zapewnioną możliwość wyboru dostawcy, z pewnością nie przyjąłby on oferty uczestnika na jednostronnie określonych przez niego warunkach.

Prezes Urzędu uznał, iż istotną dla oceny działania uczestnika jest m.in. okoliczność, iż w piśmie z dnia 15.05.1998 r. złożył on wnioskodawcy ofertę, której istotą było zwiększenie opłaty za eksploatację węzłów ciepłych z wielkości 2,5% do 3,5% wartości sprzedaży energii cieplnej pod warunkiem zaakceptowania przez wnioskodawcę nowej taryfy opłat (dokonującej podwyżki opłat). Oznacza to zdaniem Prezesa Urzędu, iż zgodnie z oświadczeniem samego uczestnika, taryfa była bezpośrednio związana z umową o refundację. Bezpośrednio świadczy o tym fakt, iż w trakcie prowadzonych negocjacji ceny dostawy ciepła w 1994 r. Spółdzielnia uzależniła zaakceptowanie pełnych stawek taryfowych od formalnego przejścia węzłów ciepłych na majątek i utrzymanie dostawcy, a w związku z odmową ze strony uczestnika uzależniła zaakceptowanie stawek taryfowych od podpisania umowy o refundację.

W sytuacji jak wyżej, mając na uwadze konieczność zachowania równowagi wzajemnych świadczeń (ekwiwalentności świadczeń – art. 487 k.c.), wypowiedzenie umowy powinno się odbyć wraz z jednoczesnym dostosowaniem taryfy do zmienionych okoliczności, tj. odpowiednim zmniejszeniem obowiązujących w niej stawek opłat, tak aby zrekompensować wnioskodawcy fakt wypowiedzenia umowy. Wskazuje na to również interpretacja umowy o refundację, z której §6 i §7 wynika, iż strony zawarły ją na czas nieokreślony dopuszczając jedynie zmianę warunków umowy, a nie jej rozwiązanie przez wypowiedzenie. Mając jednak na uwadze, że ogólną zasadą jest możliwość wypowiedzenia umów zawartych na czas nieokreślony, jak również intencję przepisu art. 353¹ k.c. oraz oceniając kwestię pod kątem ostatecznych skutków rynkowych, Prezes Urzędu stoi na stanowisku, iż uczestnik miał prawo wypowiedzenia umowy pod warunkiem uregulowania kwestii opłat za eksploatację węzłów w inny sposób, tj. np. poprzez określenie w taryfie stawek opłat zróżnicowanych ze względu na przynależność odbiorcy do określonej grupy wydzielonej w oparciu o kryterium własności i eksploatacji węzłów ciepłych (zgodnie z dyspozycją rozporządzenia taryfowego). Wypowiedzenie umowy, które zgodnie z twierdzeniem uczestnika dokonane było pod kątem przyszłej zmiany warunków (określenia nowej taryfy na podstawie ustawy Prawo energetyczne i wydanych na jej podstawie aktów wykonawczych), w sytuacji nie wystąpienia zmiany, należy ocenić jako skutkujące naruszeniem ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Fakt, iż uczestnik początkowo, powołując się przy tym na dobrze układającą się współpracę pomiędzy stronami, deklarował podwyższenie należnych wnioskodawcy opłat za eksploatację węzłów, a następnie po przyjęciu przez wnioskodawcę nowej taryfy (a tym samym wyższych opłat), pismem z dnia 2.11.1998 r. (po niespełna 6 miesiącach) wypowiedział umowę, pozwala na domniemanie co do zamiaru uczestnika (zamiar antykonkurencyjny) wykorzystania umowy o refundację dla osiągnięcia skutku w postaci podwyższenia jednostkowej opłaty za ciepło Spółdzielnię.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu ocenił skutki rozwiązania przez uczestnika umowy o refundację. Bezspornym w niniejszej sprawie było, iż w spornym okresie wnioskodawca uiszczał jednakową opłatę – za dostarczane mu przez uczestnika ciepło – jak pozostali odbiorcy (wszyscy). Podkreślał to również uczestnik, widząc w tym przesłankę dla oddalenia zarzutu dotyczącego dyskryminowania wnioskodawcy. Organ antymonopolowy dokonał jednak szerokiej oceny stosunków łączących uczestnika z wnioskodawcą oraz pozostałymi odbiorcami. W jej świetle twierdzenie uczestnika o jednakowym traktowaniu wszystkich odbiorców jest niezasadne. Skoro wszyscy odbiorcy płacili jednakową cenę za

ciepło, a cena ta w części ustalona była na podstawie kosztów dotyczących jedynie grupy odbiorców, to wnioskiem jest, iż odbiorcy ci byli subsydiowani z przychodów uzyskiwanych od grupy odbiorców, których koszt ten nie dotyczył. Ostatecznie jednostkowa cena płacona przez tych drugich była ceną nadmiernie wygórowaną – nie miała oparcia w uzasadnionych kosztach.

Niejednolitym i zarazem uciążliwym warunkiem, jest w tym przypadku warunek dotyczący narzuconego – części odbiorców – obowiązku ponoszenia kosztów eksploatacji węzłów ciepłych przy braku refundacji tego faktu przez przedsiębiorstwo energetyczne. Stosowana w tych okolicznościach cena dostarczanego ciepła jawi się jako narzucona w sposób pośredni cena nieuczciwa, o której mowa w art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy. Nieuczciwa, tj. nie uwzględniająca należnego wnioskodawcy (i innym odbiorcom znajdującym się w tożsamej sytuacji) upustu. Tak więc praktyka uczestnika zakwestionowana w sentencji decyzji (pkt III) nie polega jedynie na rozwiązaniu umowy o refundację z wnioskodawcą (również z Włocławską Spółdzielnią Mieszkaniową we Włocławku), lecz na tym, iż nie różnicował on sytuacji odbiorców, którzy eksploatowali węzły we własnym zakresie. Prezes Urzędu nie jest w stanie wskazać sposobu w jaki to zróżnicowanie powinno nastąpić, lecz zauważa, iż umowa o refundację pozwalała na właściwe rozliczenie stron w tym zakresie.

Praktyka uczestnika miała również skutek w postaci ponoszenia przez członków Spółdzielni dodatkowych i niczym nie usprawiedliwionych kosztów w opłatach związanych z ogrzewaniem zajmowanych lokali znajdujących się w zasobie mieszkaniowym wnioskodawcy. Dotyczy to również innych zarządców, którzy eksploatowali węzły ciepłe bez refundacji ze strony uczestnika.

W toczącym się postępowaniu Uczestnik uzasadniał brak zróżnicowania cen za dostarczoną poszczególnym odbiorcom energią ciepłą tym, że aż do 01.11.1999 r. ceny te nie były określane w oparciu o kalkulację kosztową, lecz były cenami wynikowymi, ustalonymi w oparciu o cenę wyjściową z uwzględnieniem wskaźników wzrostu cen ustalanych przez Ministra Finansów. W tej kwestii Prezes Urzędu przychylił się do stanowiska prezentowanego przez wnioskodawcę. Wskaźniki wzrostu cen energii cieplnej ustalane przez Ministra Finansów były określone jako maksymalne i możliwe było ich zróżnicowanie. Tym samym ceny za energię ciepłą miały charakter cen maksymalnych, a Przedsiębiorstwo mogło obniżyć ceny zawarte w taryfie dla poszczególnych odbiorców (grup odbiorców). Ograniczeniem takiej możliwości był przepis art. 5 ust.1 pkt 3 ustawy o p.p.m. (sprzedaż towarów w sposób powodujący uprzywilejowanie niektórych przedsiębiorców lub innych podmiotów, obecnie art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy). W ocenie organu antymonopolowego stosowanie innych od określonych w taryfie stawek (prowadzące do ich zróżnicowania), uwzględniające fakt eksploatowania przez uczestnika jedynie części węzłów ciepłych, nie tylko nie naruszałyby ustawy antymonopolowej, ale wręcz jej służyły. Oczywiście jest, iż odbiorca (w tym przypadku wnioskodawca), który eksploatuje węzły ciepłe na własny koszt, nie powinien uiszczać opłat za ciepło w wysokości uwzględniającej koszty eksploatacji węzłów (za pośrednictwem których ciepło jest dostarczane do innych odbiorców) ponoszone przez dostawcę. Stosowanie upustu cenowego od ceny zawartej w taryfie byłoby w takiej sytuacji wyrównaniem warunków konkurencji wobec innych odbiorców, którzy ponosili te same koszty zakupu ciepła, lecz nie obsługując węzłów, globalnie płacili mniej (niższa cena jednostkowa).

Prezes Urzędu wnioskował, iż skoro uczestnik zawarł z wnioskodawcą umowę o refundację (podobnie z Włocławską Spółdzielnią Mieszkaniową), to oczywistym jest, że również w jego własnej ocenie fakt eksploatacji węzłów ciepłych przez wnioskodawcę skutkowało zróżnicowaniem jego sytuacji na tle innych odbiorców ciepła, którzy pobierając je

według jednakowych stawek nie ponosili kosztów eksploatacji węzłów i z którymi uczestnik nie zawarł analogicznej umowy.

Praktyka, o której mowa powyżej skutkuje niewątpliwie naruszeniem art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy, który stanowi, iż: nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na... stosowaniu w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednorodnych warunków umów, stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji. Wedle powołanego przepisu dominującemu przedsiębiorcy nie wolno bez powodu różnie traktować swoich kontrahentów, a jeśli tak to koniecznie w oparciu o uzasadnione i jednolite dla wszystkich kryteria. W przeciwnym razie naraża na stratę niektórych uczestników obrotu przeciwdziałając tym samym rozwojowi konkurencji. Uczestnik stosując jednakową taryfę opłat dla odbiorców ciepła na terenie Włocławka przy istniejącym zróżnicowaniu kosztów dotyczących poszczególnych odbiorców (których jednolitą grupą byli odbiorcy eksploatujący węzły na własny koszt) doprowadził do nieuzasadnionego i zakazanego ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów stosowania niejednorodnych warunków umów o dostarczanie energii cieplnej. Skutkiem tego była dyskryminacja m.in. wnioskodawcy na tle innych odbiorców (właścicieli/zarządców zasobów mieszkaniowych na terenie Włocławka), którzy dzięki temu uzyskali lepsze warunki funkcjonowania na rynku.

Bezprawność działania uczestnika potwierdza analiza przepisów ustawy Prawo energetyczne i wydanego na jej podstawie rozporządzenia z dnia 6.10.1998 r. obowiązujących już w czasie trwania praktyki uczestnika (do 30.06.2000 r.). Z art. 45 ust. 4 ustawy Prawo energetyczne oraz §3 i §9 rozporządzenia wynika obowiązek kształtowania taryfy w sposób zapewniający m.in. wyeliminowanie subsydiowania skrośnego. Dla stwierdzenia subsydiowania nie jest koniecznym ściśle wyliczenie wysokości strat, lecz jedynie fakt niedozwolonej praktyki, dla stwierdzenia której wystarcza udowodnienie, że jak w tym przypadku dostawca pokrywał koszty dotyczące jednej grupy odbiorców przychodami pochodzącymi od innej grupy odbiorców. Fakt ten w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego jest oczywisty. Kwestia ściśłego wyliczenia strat ponoszonych przez wnioskodawcę byłaby istotną, gdyby ten płacił cenę – za dostarczone ciepło – niższą od tych odbiorców, którzy nie ponosili kosztów eksploatacji węzłów, a mimo to kwestionował jej wysokość. Natomiast w przedmiotowej sprawie oczywistym jest, iż Wnioskodawca płacił cenę identyczną jak ci odbiorcy, którzy nie eksploatowali węzłów i jest to wystarczającą przesłanką dla stwierdzenia praktyki monopolistycznej przewidzianej w art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy. Ilościowa skala zjawiska nie należy do ustawowych znamion tego typu czynu. Z tego też względu Prezes Urzędu ostatecznie oddalił składany przez wnioskodawcę wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego księgowego na okoliczność kalkulacji kosztów stanowiących podstawę ustalenia opłat dla poszczególnych odbiorców.

Skoro więc Uczestnik przerzuca koszty prowadzonej działalności, które dotyczą tylko części odbiorców na wszystkich, a więc również na tych, których te koszty nie dotyczą, znaczyć to musi, że wnioskodawca, jak również pozostali dotknięci praktyką odbiorcy faktycznie finansowali pozostałych ponosząc tym samym szkodę. Prezes Urzędu – z uwzględnieniem posiadanych kompetencji – nie jest w stanie wypowiedzieć się co do naruszenia przez uczestnika regulacji prawa energetycznego, co do której istniał pomiędzy stronami spór dotyczący tego, czy nakłada ona obowiązki związane jedynie z tworzeniem nowych taryf, czy należy ją odnosić również do taryf już obowiązujących. Nie stanowi to jednak przeszkody dla ustalenia, iż działanie uczestnika, którego istotą było subsydiowanie skrośne w rozumieniu przepisów prawa energetycznego, stanowiło jednocześnie naruszenie przepisów ustawy (art. 8 ust. 2 pkt 3, a w dacie wszczęcia postępowania art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy o p.p.m.).

Prezes Urzędu widzi w niniejszej decyzji potrzebę zajęcia stanowiska w kwestii własności elementów sieci ciepłowniczej, tj. węzłów cieplnych, za pośrednictwem których

dostarczane jest ciepło do budynków zarządzanych przez wnioskodawcę. W ocenie Prezesa Urzędu, problem będący przedmiotem rozpoznania jest w dalszej perspektywie skutkiem zaniechania uczestnika, który odmówił przejęcia na własny majątek przedmiotowych węzłów cieplnych, o co wnioskodawca wnosił już pismem z dnia 26.04.1994 r. Uczestnik zainteresowany był w utrwaleniu stanu rzeczy, w którym występował jako dostawca energii cieplnej do zasobów m.in. wnioskodawcy i pobierał z tego tytułu wynagrodzenie ustalane z uwzględnieniem maksymalnych dopuszczalnych wskaźników wzrostu ustalanych przez Ministra Finansów, a jednocześnie uchylał się od obowiązku dostawcy jakim jest utrzymanie i eksploatacja sieci ciepłowniczej – wszystkich jej elementów. W czasie funkcjonowania umowy o refundację kosztów eksploatacji węzłów cieplnych ponoszonych przez wnioskodawcę, sytuacja tego podmiotu, jak również analogicznie Włocławskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, nie odbiegała zasadniczo od sytuacji w jakiej znajdowali się inni odbiorcy, którzy pobierali ciepło za pośrednictwem węzłów cieplnych eksploatowanych przez uczestnika. Twierdzenie wnioskodawcy, iż faktycznym początkiem niedozwolonego działania uczestnika było wypowiedzenie umowy, daje podstawę do przyjęcia, iż jednostkowy koszt ciepła (uwzględniając fakt refundacji) był w tych dwóch grupach odbiorców porównywalny. Z chwilą rozwiązania umów, które to działanie uczestnika zostało ocenione jako narzucone przez niego w wyniku posiadanej dominującej pozycji na rynku dystrybucji energii cieplnej w mieście Włocławek, równowaga ta została naruszona. Począwszy od tej chwili odbiorcy, którzy na własny koszt eksploatowali węzły ciepłe, byli dyskryminowani wobec pozostałych odbiorców uiszczając równą z nimi cenę za energię cieplną. Tym samym w ocenie organu antymonopolowego nastąpił podmiotowy podział rynku zakupu ciepła (rynek od strony popytowej). Niewątpliwie opisany stan faktyczny mieści się w hipotezie przepisu art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy.

Podsumowując, Prezes Urzędu rozstrzygając sprawę, stosownie do posiadanych kompetencji, nie zajął stanowiska w kwestii przynależności węzłów cieplnych. Kwestia ta była sporna pomiędzy stronami i stanowiła przedmiot rozpoznania Sądu Okręgowego w Toruniu. W ocenie Prezesa Urzędu, bez względu na przynależność węzłów w konkretnym sporze z wnioskodawcą, uczestnik powinien stosować upusty cenowe uwzględniające stosunki własnościowe i związane z nimi obowiązki dotyczące eksploatacji węzłów cieplnych. Niezależnie od tego, czy węzły uznać za własność wnioskodawcy, czy uczestnika (na podstawie art. 49 w związku z art. 191 kodeksu cywilnego), bezspornym w sprawie jest, że uczestnik nie ponosił kosztów związanych z ich utrzymaniem. Tym samym zakres usług świadczonych przez uczestnika na rzecz wnioskodawcy i innych odbiorców znajdujących się w analogicznej sytuacji był węższy w porównaniu z odbiorcami, którzy otrzymywali ciepło za pośrednictwem węzłów cieplnych będących na utrzymaniu Przedsiębiorstwa.

Prezes Urzędu zważył przy tym, iż węzły ciepłe służą wyłącznie tym odbiorcom, których obiekty są z nimi połączone. Jest to ewidentnie widoczne w przypadku węzłów indywidualnych, które są usytuowane w budynkach należących do odbiorców. Skoro bezspornym w sprawie jest, że uczestnik stosował jednolitą wobec wszystkich odbiorców stawkę taryfową, która była kalkulowana m.in. w oparciu o koszt eksploatacji węzłów cieplnych, który dotyczył jedynie części z nich (tym samym części odbiorców), to zasadnym jest wniosek, że część odbiorców była uprzywilejowana kosztem innych, którzy posiadali węzły ciepłe na własnym stanie majątkowym i prowadzili ich eksploatację.

Jak z powyższego wynika, praktyka zakwestionowana w sentencji jest bezpośrednio związana z zaniechaniem uczestnika – w okresie przed wejściem w życie przepisów prawa energetycznego, które pozostawiają stronom umowy o przyłączenie/sprzedaży energii cieplnej swobodę decyzji co do ustalenia w umowie granicy własności i eksploatacji urządzeń znajdujących się w pomieszczeniu węzła cieplnego – co do przejęcia od Spółdzielni elementów sieci, które ex lege na podstawie art. 49 w związku z art. 191 kodeksu cywilnego

(k.c.) stanowiły własność uczestnika (część składową przedsiębiorstwa dostawcy). Linia orzecznicza Sądu Antymonopolowego, oparta o uchwałę Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4.12.1991 r. sygn. akt W. 4/91 (Dz.U. z 1991 r. Nr 116, poz. 507) w sprawie wykładni art. 45 ust. 2 ustawy z dnia 6.04.1984 r. o gospodarce energetycznej, nie pozostawia wątpliwości, iż sieci, za pośrednictwem których jest dostarczana energia cieplna (jej nośnik), z chwilą ich połączenia z przedsiębiorstwem energetycznym stały się własnością tego przedsiębiorstwa.

Przekazanie sieci na rzecz uczestnika wiązało się z koniecznością umownego rozliczenia się ze Spółdzielnią. Domniemać można, iż uczestnik pragnąc uniknąć poniesienia kosztów przejęcia węzłów cieplnych zawierał z odbiorcami (wnioskodawca i Włocławska Spółdzielnia Mieszkaniowa) umowy o refundację kosztów eksploatacji węzłów.

Prezes Urzędu zważył ponadto, iż uczestnik miał świadomość, iż jego działanie doprowadziło do naruszenia interesu wnioskodawcy. Wskazuje na to sposób w jaki uczestnik argumentował swoje postępowanie w piśmie z dnia 29.02.2000 r. W jego ocenie, chcąc zróżnicować stawki opłat za ciepło, a tym samym obniżyć je dla wnioskodawcy, byłby on zmuszony podnieść stawki dla części odbiorców. Tym samym nastąpiłoby przekroczenie maksymalnego wskaźnika wzrostu cen ustanowionego przez Ministra Finansów. Zdaniem organu antymonopolowego jest to argument nie do przyjęcia. Jego akceptacja prowadziłaby do wniosku, iż skoro wskaźniki ustalane przez Ministra Finansów i tak nie wystarczały dla pokrycia globalnych kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa, to mogło ono stosować maksymalne stawki opłat bez przeprowadzania kalkulacji kosztów dostarczania ciepła dla poszczególnych odbiorców (grup odbiorców). Interpretacja taka jest nie do pogodzenia z przepisami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, która nakazuje traktować kontrahentów w jednakowy sposób w jednakowych okolicznościach. Tym samym nawet ponoszenie straty przez uczestnika – co ten podnosił w toku postępowania – nie uzasadnia uprzywilejowania części odbiorców kosztem pozostałych.

Biorąc pod uwagę wszystkie wykazane wyżej okoliczności, należało orzec jak w sentencji.

Od decyzji niniejszej (od jej pkt II i pkt III – rozstrzygnięcie co do istoty) przysługuje stronom odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego, w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Odwołanie należy przesłać na adres Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Bydgoszczy.

Otrzymują:

1. Spółdzielnia Mieszkaniowa „Południe”
ul. Broniewskiego 7
87-800 Włocławek
2. Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.
ul. Chopina 6B
87-800 Włocławek
3. a/a